SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (5-jild)
2025

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5I12Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Togʻayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 12-son (dekabr, 2025). - 557 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna
O‘ZBEKISTONDA TA’LIM TIZIMIDAGI INNOVATSION ISLOHOTLARNING NATIJALARI..... 13-16

Равшанов Маҳмуд
ЗАСЛУГИ АЛИШЕРА НАВОИ В ИЗУЧЕНИИ РАЗВИТИЙ ТЮРКСКИХ ЯЫКОВ 17-19

Tursunov Bekzot Yandashevich
FARG‘ONA VODIYSIDA HASHAR YO‘LI BILAN QURILGAN GIDROINSHOOTLAR TARIXIDAN 20-24

Jumaboyev Azizjon Sayfiddin o‘g‘li, Shenkar Michael
SHARQ MAMLAKATLARIDA MIRZO ULUG‘BEK ILMIY MEROSINING O‘RGANILISHI 25-30

Esanova Nilufar
O‘ZBEKISTON–ROSSIYA ENERGETIK ALOQALARI TARIXI:LUKOYL MISOLIDA 31-36

Asadova Ra’no Baymanovna
OLIY TA’LIM VA ILMIY-TEXNIK HAMKORLIK:
O‘ZBEKISTON HINDISTON HAMKORLIGINING ILMIY SALOHIYATI VA ISTIQBOLLARI 37-40

Aytmuratova Janilsin
FROM THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF ARCHAEOLOGICAL SCIENCE IN KARAKALPAKSTAN 41-44

Toreniyazov Jalgas Yerjanovich, Rzaeva Manzura Abatovna
JANUBIY OROL BO‘YI SHAHARLARI TARIXI BO‘YICHA MANBALAR (SHARQ MANBALARI)............ 45-49

Baqoyev Umidjon Shuhrat o‘g‘li
ABBOS I VA VALI MUHAMMADXON O‘RTASIDAGI SIYOSIY ALOQALAR 50-55

Mo‘minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o‘g‘li
ANDIJON VILOYATI SUV XO‘JALIGI BIRLASHMASI FAOLIYATI TARIXIDAN (1991-1996-YILLAR MISOLIDA)............ 56-60

Elboyeva Shaxnoza
XOTIN-QIZLARNING PEDAGOGIK FAOLIYATDA TUTGAN O‘RNI:
TARIXIY JARAYON VA HOZIRGI TENDENSIYALAR 61-65

Choriyeva Nargiza Ibotovna
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASIDA TURIZM SOHASINING HUQUQIY ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 66-69

Fayzullayev Oybek
O‘RTA OSIYO XONLIKLAR TARIXINI O‘RGANISH
(XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHIDAGI RUS MANBALARI ASOSIDA) 70-74

Norboyev Ravshan Saydulla o‘g‘li
SHIMOLI-G‘ARBIY BAQTRIYANING ELLINIZM DAVRI ARXEOLOGIK YODGORLIKLARI TIPOLOGIYASI 75-79

Rajabova Nazira Shaxobovna
O‘ZBEK XALQ AFSONALARIDA AYOL OBRAZLARINING TASVIRLARI 80-84

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Gabbarov Sabit Nietali'evich
QOʻY VA ECHKILAR BOSH SONINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI (QORAQALPOGʻISTON RESPUBLIKASI QOʻNGʻIROT TUMANI MISOLIDA) 85-89

Xolmurotov Fozil
XORAZM VILOYATIDA EKSPORT NATIJALARI VA REAL SEKTOR RESURSLARI OʻRTASIDAGI KOʻP OʻLCHOVLI BOGʻLIQLIK 90-103

Raximov Faxriddin Shavkatovich
TA'LIM TASHKILOTLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING MARKETING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 104-116

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Xoliqov Yunus Ortiqovich
YANGI OʻZBEKISTONDA MILLATLARARO MADANIYATNI YUKSALTIRISH STRATEGIYASI 117-121

Farxodjonova Nodira Farxodjon qizi
JADIDLAR MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY QADRIYATLARNING ROLI 122-128

Jumayeva Shaxlo Suyunovna
TALABALARDA INTELLEKTUAL MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI 129-133

Yazdonova Saxiba Kurbanovna, Sanaqulov Sardor Isaqulovich
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI BOSHQARISH METODIKASI............................ 134-138

Danabayev Xurshid Napasovich
SPORT TURLARI VA FALSAFIY-ESTETIKANING DIALEKTIK TAHLILI................................ 139-142

Shokirov Tohirjon
CHOLGʻU SOZLARINING YOSHLARNING MA'NAVIY YUKSALISHIDAGI OʻRNI VA AHAMIYATI (DUTOR VA RUBOB SOZLARI MISOLIDA)... 143-148

Raxmatov Alisher Obidovich
YANGI OʻZBEKISTONDA SHAXS ZAMONAVIY IJTIMOIY JARAYONLARGA INTEGRATSIYALASHUVINING FALSAFIY TAHLILI 149-152

Abduraxmanova Nodiraxon Xusnutdinovna
HUQUQIY MADANIYAT VA DEMOKRATIYA: IJTIMOIY FALSAFIY YONDASHUVLAR VA KONSEPSIYALAR 153-158

Axatova Dildora Axtamovna
IBN SINONING “RISOLAYI FIL-HUZN” ASARINING FALSAFIY TAHLILI.............................. 159-163

Toshboboyev Maksud Jalilovich
AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA SUN'IY INTELLEKT VA IJTIMOIY JARAYONLAR DIALEKTIKASI 164-168

Abdiyev Gʻayrat Ergashevich
YANGI OʻZBEKISTON SIYOSIY AMALIYOTIDA YOSHLARNING IJTIMOIY-SIYOSIY FAOLLIGINING NAMOYON BOʻLISH SHAKLLARI 169-174

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA O'ZBEK YOSHLARINING MA'NAVIY-AXLOQIY QARASHLARIDAGI O'ZGARISHLAR 175-179

Sodirjonov Muhriddin Mahamadaminovich
RAQAMLI JAMIYATDA INSON KAPITALI RIVOJLANISHI: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR 180-187

Abduraxmonov Xasan Ibroximovich
YOSHLAR DUNYOQARASHIDA INNOVATSION TASHABBUSLARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 188-192

Norbo'tayev Islombek Musurmonovich
POSTHAQIQAT SIYOSATI: ALTERNATIV AXBOROT OQIMLARI ORQALI DEZINFORMATSIYA 193-198

Ergashev Alijon Boxodirovich
AXBOROTLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNING TRANSFORMATSIYASI 199-203

Elmuradova Surayyo Abdijalilovna
AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA OTA-ONA VA BOLA MUNOSABATLARINING YANGI MODELI 204-207

Bobamirzayev Abdulaziz
RAZIYY AD-DIN AS-SARAXSIY HAYOTI VA ASARLARI HAQIDA ILK MA'LUMOTLAR 208-211

Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich
AXBOROTLASHGAN JAMIYATDAGI IJTIMOIY O'ZGARISHLAR HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 212-216

Do'snazarov Mirjalol Esanboy o'g'li
AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA HAYOT VA O'LIM MUAMMOSINING FALSAFIY-AXLOQIY MEXANIZMLARI 217-221

Beshimov Xamidjon Sayidovich
FALSAFADA INSON QADRI TUSHUNCHASINING MAZMUN-MOHIYATI VA GENEZISI 222-226

Muhammadiyev Bekzod O'ktamjon o'g'li
VIRTUAL MULOQOTDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING TRANSFORMATSIYASI VA UNING AXLOQIY JIHATLARI 227-231

Kdirbaev Baxadir Berdaxovich
AXBOROT JAMIYATIDA MEDIA MADANIYATNING SOTSIOMADANIY TRANSFORMATSIYALARDAGI ROLI 232-237

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Mamadaliyeva Naibaxon, Orifboyev Abdulloh
O'ZBEK TILIDA "HALOL" VA "HAROM" LEKSEMALARINING ZAMONAVIY SEMANTIK, PRAGMATIK VA SOTSIOMADANIY TAHLILI 238-245

Уринбаева Дилбар Базаровна
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЕСЕН УЗБЕКСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПЕВЦОВ НА ОСНОВЕ КОМПЬЮТЕРНОЙ ЛИНГВИСТИКИ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ 246-258

Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна
СИНТАКСИЧЕСКИЙ СПОСОБ ВЫРАЖЕНИЯ ЗНАЧЕНИЯ СРАВНЕНИЯ И ЕГО ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА НА ПРИМЕРЕ РАССКАЗОВ А.И. КУПРИНА 259-264

Karimov Ulugbek Nusratovich
THE POETICS OF THE CHARACTERS' INNER WORLD IN "SPOOK COUNTRY" 265-269

Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna
POSTMODERN NARRATIVE TECHNIQUES IN JOHN FOWLES' WORKS: AN INTERTEXTUAL, LINGUISTIC, AND AESTHETIC APPROACH 270-275

Tokimbetova Gulbahor Abatbayevna
QORAQALPOQ MUMTOZ SHOIRLAR LIRIKASINING JANRIY-TEMATIK XUSUSIYATLARI 276-279

Isroilova Manzura Jamolovna
FRANSUZ PUBLITSISTIK MATNLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 280-284

Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna
YOLG'IZLIK FENOMENINING SEMANTIK SHAKLLANISHI VA UNING HISSIY TAJRIBADAGI IFODASI 285-290

Bobojonov Dilshod Jumakul ugli
THE PRAGMATIC AND LINGUO-CULTURAL CLASSIFICATION OF NEWSPAPER HEADLINES 291-294

Shamshetova Biybiayim Janibek qizi
LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIKDA ANTROPOSENTRIZM KONSEPSIYASI 295-302

Xaitova Gulhayo Tovasharovna
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MAKON VA ZAMON KATEGORIYASI DOIRASIDAGI YAQIN–UZOQ OPPOZITSIYASINING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI 303-307

Mardanova Mohira Davron qizi
THE ROLE OF "THE FINANCIER" IN WORLD LINGUISTICS 308-311

Khalilova Shohista Muhammadi qizi
COMPARATIVE ANALYSIS OF UTOPIAN AND ANTI-UTOPIAN MOTIFS IN ENGLISH AND UZBEK PROSE 312-315

Davlatova Shahnoza Muhammadiyevna
SUD VA TERGOV MOTIVLARINING ADABIY FUNKSIYASI 316-319

Rustamov Dilshodbek
NUTQIY MULOQOT TAVSIFI 320-323

Musayev Akmaljon Ibrogimovich
INGLIZ VA O'ZBEK DIPLOMATIK DISKURSIDA LEKSIK-SEMANTIK XUSUSIYATLAR VA TERMINOLOGIK TIZIMNING TALQINI 324-329

Shamsuddinova Diyoraxon Yorqinbek qizi
INGLIZ VA O'ZBEK MEDIADISKURSINING LISONIY TAHLILI: TUZILISHI, XUSUSIYATLARI 330-333

Numonova Mashxuraxon Qobiljon qizi
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA “SUV/WATER” KONSEPTINING LISONIY MODELLASHUVI: NOMINATIV VA KOMMUNIKATIV MAYDONLARNING QIYOSIY TADQIQI 334-342

Норкулова Шахло Абдугофир кизи
СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ОКРАСКА ПРОЗВИЩ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОММУНИКАЦИЮ ... 343-345

Tursunova Javhar Bakir qizi
O‘ZBEK TILINI LINGVOKULTUROLOGIK YONDASHUV ASOSIDA O‘QITISH 346-350

Xoshimova Mohigul Axmatovna
XIX-XX ASRLAR DOSTONCHILIGIDA ADABIY TA’SIR MASALASI 351-355

Омонова Мадина Аслиддиновна
ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЛАКУНЫ УЗБЕКСКОЙ КУЛЬТУРЫ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ: ПРОБЛЕМЫ НЕПЕРЕВОДИМЫХ КОНЦЕПТОВ 356-361

Abdulkhakova Dilafruz Shamsiddinovna
PERSPECTIVES AND THEORETICAL APPROACHES TO FORMULAIC EXPRESSIONS 362-370

Abduraimova Mahliyo Valijon qizi
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA GAZ SANOAT TERMINLARINING SHAKLLANISH USULLARI 371-373

Rajat Choudhary
LATIN: THE TIMELESS LANGUAGE OF MEDICINE 374-377

Клеблеева Резеда Радионовна
МИФОПОЭТИКА КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ЛИТЕРАТУРНОГО ТВОРЧЕСТВА 378-381

Irbutaeva Nigora, Ozodova Dilafruz, Xoliqova Sabina
RUS TILIDA SO‘ZLASHMAYDIGAN TALABALAR UCHUN RUS TILI DARSLARIDA QO‘SHIQ MATERIALLARIDAN FOYDALANISH 382-385

Dilbarjonov Ismoiljon, Gavxaroy Isroiljon qizi
SPORT TERMINLARINING UMUMIY XUSUSIYATLARI 386-389

Arapjonova Zebo Otabek qizi
THE IMPACT OF ACCENT AND PRONUNCIATION ON COMMUNICATION IN GLOBAL ENGLISH 390-394

Qarshiyeva Muxarram Shuxratovna
THE ADAPTATION PROCESS OF TERMS BORROWED INTO UZBEK FROM RUSSIAN AND ENGLISH LANGUAGES 395-399

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich
JAMOAVIY MEHNAT NIZOLARINI HAL ETISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA 400-407

Zokirov Sherzod Ilxom o‘g‘li
PROKURATURA ORGANLARIDA SUN’IY INTELLEKTNI JORIY QILISH ORQALI MUROJAATLAR BILAN ISHLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 408-415

Shermatov Nuriddin, Jamshidbek Ibrokhimov
SUN’IY INTELLEKT (AI) VA ADDITIV ISHLAB CHIQARISH (AM) INTEGRATSIYASI SHAROITIDA INSON HUQUQLARI HAMDA FUQAROLIK-HUQUQIY JAVOBGARLIKNING NAZARIY-HUQUQIY MUAMMOLARI 416-428

G‘ulommamatova Parvina Akbarali qizi
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING KRIPTO-AKTIVLAR SOHASIDAGI JINOYATLARNI OLDINI OLISH VA TARTIBGA SOLISH BORASIDAGI XALQARO-HUQUQIY HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 429-435

Djalilov Javoxir Abdumajitovich
ISBOT QILISHNING UMUMIY SHARTLARI MAZMUNI VA TASNIFLANISHI 436-443

Normurodova Behro‘za Xolmo‘minovna
RAQAMLI DALILLARNI TO‘PLASHDA XALQARO TASHKILOTLARNING O‘RNI........ 444-450

Ismailov Bekjon Salixovich
NOGIRONLIGI BO‘LGAN SHAXSLAR MEHNAT HUQUQINI TA’MINLASHNING HUQUQIY KAFOLATLARI TAHLILI 451-456

Mahmarahimov Ixtiyor Baxtiyorovich
DAVLAT XARIDLARI VA TENDER SAVDOLARIDA RAQOBATGA QARSHI XATTI-HARAKATLARNING HUQUQIY OQIBATLARI........ 457-463

Almatov Sanjar Zokirovich
DINIY EKSTREMIZMGA QARSHI KURASHISHNING HUQUQIY ASOSLARI........ 464-467

Djuraev Farxod Eshboevich
JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDA TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USULLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI........ 468-473

Sadikova Dilafruz Radjabovna
O‘ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH SOHASIDA SUG‘URTA MEXANIZMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI........ 474-481

Сайфиддинов Аклиддин Анваржон огли
МЕСТНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ: ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ КЕНГАШЕЙ И ХОКИМИЯТОВ 482-488

Olimov Abbosjon
SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYASI: TUSHUNCHASI, TURLARI VA TARIXIY RIVOJLANISHI........ 489-494

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna
TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARIDA HISSIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI 495-500

Муталипова Мавлюда Жунайдуллаевна
НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ СУТЬ АКСИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА........ 501-506

Джуманиязов Фарход Улугбекович
РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ МЕТОДОВ И ПРИЁМОВ ОБУЧЕНИЯ, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ И КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ 507-510

Kuvatova Nozima Baxtiyorovna
TA’LIM TIZIMIDA O‘QITUVCHINING MULOQOT KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH 511-515

Xudayberdiyeva Nilufar Bozorovna
TABIIY FANLARNI KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 516-519

Pirimbetov Bxit Allabaevich
BO'LAJAK O'QITUVCHIDA PEDAGOGIK ARTISTIZMNING TARKIBIY QISMLARI 520-526

Djalolov Furqat Fattohovich
TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHDA TO'LIQ O'ZLASHTIRISH TEXNOLOGIYASINING ROLI.. 527-531

Uteniyazov Karimbay Kuanishbaevich, Eshmuratov Marat Tangatarovich
PEDAGOGICAL STRATEGIES AND THE INTEGRATION OF ICT IN TEACHING FOOD PHYSIOLOGY: INNOVATIVE APPROACHES IN HIGHER EDUCATION 532-538

Habibullayeva Shoira
O'ZBEK TILINI IKKINCHI TIL SIFATIDA O'QITISHDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISHNING TAMOYILLARI 539-542

Abatov Jalğasbay Orınbaevich
TASVIRIY SAN'AT KOMPOZITSIYALARIDA RANGLARDAN FOYDALANISH USULLARI.. 543-548

Azzamov Yusuf Rajaboyevich
TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA RAQAMLI RESURSLAR VA PLATFORMALAR: TAHLIL VA TASNIF.. 549-553

Джумаева Зарина Бобохон кизи, Жаббарова Паризода Илхомжон кизи
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНЫХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ 554-556

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Issue 12 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 20 November 2025
Accepted: 1 December 2025
Published: 15 December 2025

Article / Original Paper

PHILOSOPHICAL-MORAL MECHANISMS OF THE PROBLEM OF LIFE AND DEATH IN AN INFORMATION SOCIETY

Dusnazarov Mirjalol Esanboy oglu
Independent researcher at the Samarkand State Institute of Foreign Languages

Abstract. The article analyses the philosophical and ethical mechanisms through which life and death are understood in the information society. Drawing on Castells, Bauman, Baudrillard, Han and recent work on digital immortality, it explores the transformation of mortality, digital legacy and data afterlife. The study proposes ethical guidelines and recommendations for a more humane digital environment.

Keywords: information society; life; death; digital immortality; digital legacy; digital afterlife; ethics.

AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA HAYOT VA O‘LIM MUAMMOSINING FALSAFIY-AXLOQIY MEXANIZMLARI

Do‘snazarov Mirjalol Esanboy o‘g‘li
Samarqand davlat chet tillar Instituti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Maqolada axborotlashgan jamiyat sharoitida hayot va o‘limni anglashning falsafiy va axloqiy mexanizmlari tahlil qilinadi. Kastels, Bauman, Bodrillard, Xan g‘oyalari va raqamli o‘lmaslik bo‘yicha zamonaviy tadqiqotlar asosida o‘lim tajribasining o‘zgarishi, raqamli meros va o‘limdan keyingi ma’lumotlarning mavjudligi ko‘rib chiqiladi. Tijoratlashtirish va shaxsning qadr-qimmatini yo‘qotish xavfiga alohida e’tibor beriladi.

Kalit so‘zlar: axborotlashgan jamiyat; hayot; o‘lim; raqamli o‘lmaslik; raqamli meros; raqamli oxirat hayoti; axloq.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I12Y2025N39

XXI asr axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, global tarmoqlarning kengayishi va raqamli ma’lumotlar oqimining keskin ortishi bilan tavsiflanadi. Manuel Kastels bunday yangi tarixiy bosqichni “tarmoq jamiyati” deb atab, bunda iqtisodiy va madaniy hayotning markaziga axborot oqimlari, raqamli tarmoqlar va ularning ijtimoiy tuzilmalarga ko‘rsatgan ta’sirini ta’kidlaydi [1]. Axborotlashgan jamiyatda inson hayoti tobora “ma’lumot” va “raqamli izlar” orqali ko‘rinadigan, tarmoqlarda qayd etiladigan hodisaga aylanib bormoqda.

Hayot va o‘lim muammosi qadimdan falsafa va axloqshunoslikning markaziy mavzularidan biri bo‘lib kelgan. Biroq axborotlashgan jamiyat sharoitida mazkur muammo yangi kontekstda namoyon bo‘lmoqda. Raqamli texnologiyalar insonning kundalik hayotini, muloqotini, xotirasini va hatto o‘limdan keyingi “raqamli izlari”ni boshqaradigan asosiy vositaga aylangan bir sharoitda, hayotning mazmuni, o‘limga munosabat, xotira va unutilish mexanizmlari sezilarli darajada o‘zgaradi [3]. “Raqamli meros”, “raqamli o‘lmaslik(boqiylik)”, “raqamli oxirat hayoti” kabi tushunchalar tobora ko‘proq ilmiy muhokama va amaliy siyosat kun tartibiga kirib kelmoqda.

Axborotlashgan jamiyat bilan bogʻliq axloqiy va ijtimoiy muammolar UNESCO va boshqa xalqaro tashkilotlar darajasida ham alohida yoʻnalish sifatida koʻrilmoqda. Xususan, UNESCO ekspertlari axborot jamiyati inson huquqlari, shaxs sha'ni va qadr-qimmati, shaxsiy hayot daxlsizligi bilan bogʻliq yangi chaqiriqlarni keltirib chiqarayotganini ta'kidlashadi [2]. Raqamli texnologiyalar yordamida hayot va oʻlim haqidagi tasavvurlar, xotira va motam marosimlari, shaxsning oʻzini anglash va boshqalar bilan munosabati qayta formatlanmoqda.

Ushbu maqolaning tadqiqot obyekti – axborotlashgan jamiyatda hayot va oʻlim muammosining namoyon boʻlishi, predmeti esa mazkur muammoga nisbatan shakllanayotgan falsafiy-axloqiy mexanizmlardir. Maqolaning maqsadi – axborotlashgan jamiyat sharoitida hayot va oʻlimni idrok etishning asosiy nazariy yoʻnalishlarini tahlil qilish, "raqamli oʻlmaslik" va "raqamli meros" fenomenlari misolida falsafiy-axloqiy oqibatlarni koʻrsatish hamda axborot muhitini insonparvar yoʻnalishda rivojlantirish boʻyicha takliflar ishlab chiqishdir.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini M. Kastelsning tarmoq jamiyati nazariyasi [1], Z. Baumanning "suyuq hayot" haqidagi gʻoyalari [5], J. Bodriyyarning simulyakr va giperrallik konsepsiyasi [6], Byun-Chul Xan tomonidan ishlab chiqilgan "shaffof jamiyat" talqini [7], shuningdek, raqamli oʻlmaslik va raqamli oʻlimdan keyingi mavjudlikka oid zamonaviy tadqiqotlar tashkil etadi. Maqolada ijtimoiy-falsafiy tahlil, konseptual tahlil, komparativ yondashuv va normativ axloqiy tahlil usullaridan foydalanilgan.

Axborotlashgan jamiyat (yoki bilim jamiyati) atamasi odatda iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayotda axborot va bilimlarning asosiy strategik resursga aylanishi, texnologik infratuzilmaning esa jamiyatning "asab tizimi" vazifasini bajarishi bilan izohlanadi. M. Kastels "Tarmoq jamiyati yuksalishi" asarida yangi davrning asosiy xususiyatlarini – "oqimlar makoni" (space of flows), "vaqtsizlik vaqti" (timeless time), tarmoq shaklidagi ijtimoiy strukturalar, iqtisodiy jarayonlarning globallashuvi sifatida tasvirlaydi [1]. Bu jarayonlar fonida insonning hayotiy tajribasi tobora mediatizatsiyalashadi: doʻstlik, ish, siyosiy ishtirok, sevgi munosabatlari koʻp hollarda raqamli platformalar orqali vositalashadi.

UNESCO mutaxassislari axborot jamiyati bilan bogʻliq "axloqiy va ijtimoiy chaqiriqlar"ni alohida ta'kidlab, axborot texnologiyalaridan foydalanish umuminsoniy qadriyatlar, adolat va inson sha'ni bilan mos boʻlishi shartligini qayd etadi [2]. Bu nuqtai nazar hayot va oʻlim muammosini ham axborotlashgan jamiyat axloqiy me'yorlari kontekstida qayta koʻrib chiqishga undaydi.

Hayot va oʻlim muammosi: klassik va zamonaviy yondashuvlar

Falsafiy an'anada hayot va oʻlim masalasi koʻpincha insonning mavjudligi, ma'nosi va maqsadi bilan bogʻliq ravishda talqin qilingan. Antik falsafada (Platon, Aristotel) jismoniy hayot bilan ruhiy hayot oʻrtasidagi munosabat, axloqiy mukammallikka erishish masalasi muhim oʻrin tutgan. Yangi davr va modern falsafasida esa insonning yakka subyekt sifatida erkinligi, mas'uliyati va oʻz hayotini ma'noli qilish zarurati oldinga chiqqan.

Zamonaviy ijtimoiy nazariyalarda Z. Bauman "suyuq zamonaviylik" tushunchasini taklif etib, zamonaviy jamiyatda barcha ijtimoiy shakllarning beqarorligi, oʻzgaruvchanligi va "eruvchanligi"ni ta'kidlaydi. "Suyuq hayot" sharoitida inson hayoti doimiy loyiha sifatida koʻriladi: kasb, yashash joyi, munosabatlar, hatto identitetning oʻzi tez-tez oʻzgarib turadi. Bu vaziyatda oʻlimga munosabat ham oʻzgaradi – unga nisbatan ochiq falsafiy mulohaza yuritish oʻrniga, uni iste'molchilikka yoʻnaltirilgan turmush tarzi, "abadiy yoshlik" madaniyati, sogʻlom turmush tarzi bilan "chetlab oʻtish" tendensiyasi kuchayadi[5].

J. Bodriyyar postmodern jamiyatni “simulyakrlar va simulyatsiyalar” jamiyati sifatida tavsiflab, unda “reallik”ning oʻzi belgilar va tasvirlar oqimi tomonidan “oʻldirilishi”ni taʼkidlaydi. Media muhiti insonni ekrandagi tasvirlar bilan toʻldirib, voqelik va tasvir oʻrtasidagi chegarani yoʻqotadi. Bu jarayon hayot va oʻlimga munosabatda ham namoyon boʻladi: oʻlim koʻpincha ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda spektakl, shou, sensatsion hodisa sifatida tasvirlanadi, ammo shaxsiy, ichki, maʼnaviy tajriba sifatida kamroq tahlil qilinadi [6].

Byun-Chul Xan “Shaffof jamiyat” asarida zamonaviy raqamli madaniyatni “hamma narsani koʻrinadigan qilish”ga intiladigan, maxfiylik, sir va ichki chuqurlikni yoʻqotayotgan tizim sifatida tasvirlaydi [7]. Uning fikricha, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli kommunikatsiya mexanizmlari insonni doimiy ravishda oʻzini namoyish qilishga, ijobiy obrazini ishlab chiqish va uni doimiy yangilashga majbur etadi. Bu jarayonda “salbiylik” – zarurat, cheklilik, zaiflik, oʻlim haqidagi xotirjam fikr yuritish imkoniyati siqib chiqariladi. Demak, axborotlashgan jamiyat sharoitida hayot va oʻlim muammosi koʻpincha “koʻrinmas” boʻlib qoladi, biroq u raqamli izlar, algoritmik boshqaruv va iqtisodiy manfaatlar orqali bilvosita boshqariladi.

Axborotlashgan jamiyatda hayot va oʻlim muammosining eng dolzarb koʻrinishlaridan biri “raqamli oʻlmaslik” (digital immortality) konsepsiyasidir. G. Bell va J. Greyning klassik maqolasida raqamli oʻlmaslik insonning butun hayoti davomida hosil qilgan maʼlumotlari, matn, tasvir, audio va video yozuvlari, shuningdek, raqamli profili asosida virtual “avatar” yaratish gʻoyasi bilan izohlanadi [3]. Bunday avatar inson vafotidan keyin ham maʼlum darajada “faoliyat yuritishi”, oʻz sohibiga oʻxshash tarzda javob qaytarishi mumkin, degan faraz ilgari suriladi.

J. Dinneen va hamkorlari “Axborot jamiyatida hayot va oʻlim” maqolasida hayot davomida yigʻiladigan maʼlumotlar va oʻlimdan keyingi “raqamli meros” oʻrtasidagi murakkab munosabatlarni tahlil qilib, “inson vafotidan keyin uning maʼlumotlariga nima boʻlishi kerak?” degan savolni koʻndalang qoʻyadilar. Mualliflar turli manfaatdor guruhlar – oila aʼzolari, platforma egalar, kutubxonalar, arxivlar, tadqiqotchilar va boshqalar – oʻrtasida qarama-qarshi qadriyatlar va manfaatlar mavjudligini koʻrsatadilar [4].

Axborot jamiyati etikasiga oid tadqiqotlar raqamli meros bilan bogʻliq bir qator axloqiy masalalarni ajratib koʻrsatadi:

– shaxsning oʻlimdan keyingi maʼlumotlari ustidan kim huquqqa ega boʻladi;

– raqamli profilini saqlash yoki oʻchirish qarorini kim va qanday mezonlar asosida qabul qiladi;

– marhumning shaʼni va qadr-qimmatini hurmat qilish, manipulyatsiya va tijorat maqsadlarida suiisteʼmol qilinishining oldini olish mexanizmlari qanday boʻlishi kerak [2, 8, 9].

C. Oxman va L. Floridining tadqiqotlarida “raqamli oʻlimdan keyingi sanoat” tushunchasi kiritilib, onlayn platformalarning marhumlar haqidagi maʼlumotlardan foydalanish amaliyoti siyosiy-iqtisodiy va axloqiy jihatdan tahlil qilinadi [8; 9]. Mualliflar tijorat platformalari foydasiga boʻlgan kuch nomutanosibligi, foydalanuvchilarning ongli roziligi va raqamli merosning uzoq muddatli taqdiriga oid huquqiy boʻshliqlarga eʼtibor qaratadilar.

Shunday qilib, “raqamli oʻlmaslik” va “raqamli meros” axborotlashgan jamiyatda hayot va oʻlim muammosini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bu yerda gap biologik oʻlmaslik haqida emas, balki inson haqidagi maʼlumotlarning uzoq muddat saqlanishi, qayta ishlanishi va ijtimoiy muomalada qolishi haqida bormoqda. Ularning falsafiy-axloqiy mexanizmlarini tahlil

qilish, bir tomondan, shaxsning erkinligi va qadr-qimmatini himoya qilish, ikkinchi tomondan, jamiyatning xotira, adolat va ijtimoiy birdamlik haqidagi tasavvurlarini qayta koʻrib chiqishni talab qiladi.

Xulosa va takliflar. Yuqoridagi nazariy va adabiy manbalar tahlili asosida axborotlashgan jamiyatda hayot va oʻlim muammosining falsafiy-axloqiy mexanizmlari boʻyicha quyidagi xulosalarga kelish mumkin.

Birinchidan, axborotlashgan jamiyat inson hayotini "raqamli izlar" majmui sifatida talqin qilishga moyil boʻlmoqda. Insonning muloqoti, his-tuygʻulari, xotiralari va kundalik amaliyotlari tobora koʻproq raqamli platformalar orqali ifodalanadi va saqlanadi [1; 3; 4]. Bu jarayon oʻlimdan keyingi davrni ham qamrab oladi: shaxsning raqamli profili va maʼlumotlari uning biologik hayoti tugaganidan keyin ham mavjud boʻlib qolishi, boshqalar bilan "oʻzaro taʼsir"ga kirishi mumkin. Shu maʼnoda, axborotlashgan jamiyat hayot va oʻlim oʻrtasidagi chegarani maʼlum darajada "choʻziluvchan" qiladi.

Ikkinchidan, "raqamli oʻlmaslik" gʻoyasi insonning cheklilik va zaiflikni qabul qilish qobiliyatiga maʼlum darajada taʼsir koʻrsatadi. Agar oʻlimdan keyingi "raqamli mavjudlik" ideal sifatida targʻib qilinsa, bu hayotning mazmunini bugun va shu yerda masʼuliyat bilan qurish, boshqalar bilan chinakam munosabatlarni rivojlantirish zaruratini zaiflashtirish xavfini tugʻdirishi mumkin. Shu bilan birga, raqamli merosni boshqarish masalasi yechilmagan boʻlsa, shaxsning shaʼni va qadr-qimmati tijorat manfaatlari, algoritmik manipulyatsiya va siyosiy maqsadlar qurboniga aylanishi ehtimoli ortadi [2; 8; 9].

Uchinchidan, axborotlashgan jamiyatda hayot va oʻlim muammosini axloqiy jihatdan hal etish uchun maxsus normativ-meʼyoriy bazani rivojlantirish zarur.

Xususan:

– raqamli platformalar foydalanuvchilariga oʻlimdan keyingi raqamli merosi boʻyicha aniq va tushunarli tanlov imkoniyatlarini (profilni oʻchirish, arxivlash, yaqinlariga topshirish va h.k.) taqdim etishi;

– "oʻlimdan keyingi maʼlumotlar" bilan ishlovchi tashkilotlar uchun axloqiy kodekslar, professional standartlar va mustaqil nazorat mexanizmlarini ishlab chiqish;

– shaxs butun umri davomida bergan rozilikning oʻlimdan keyingi davrda avtomatik ravishda cheksiz amal qilmasligi, balki alohida tartibga solinishi zarurligi taʼminlanishi lozim.

Toʻrtinchidan, taʼlim tizimida axborot etikasiga, xususan, hayot, oʻlim va raqamli merosga oid masalalarga alohida eʼtibor qaratish maqsadga muvofiq. Raqamli savodxonlikni oshirish faqat texnik koʻnikmalarni emas, balki raqamli muhitda oʻzini va boshqalarni hurmat qilish, shaxsiy maʼlumotlar, xotira va unutilish huquqi bilan bogʻliq axloqiy masalalarni ham qamrab olishi kerak. Bu borada falsafa va axloqshunoslik fanlarining oʻrni, ayniqsa, muhimdir.

Beshinchidan, jamiyatda motam va xotira bilan bogʻliq anʼanaviy madaniy mexanizmlarni raqamli amaliyotlar bilan uygʻunlashtirish, "virtual motam", onlayn xotira sahifalari va sunʼiy intellekt asosidagi esdalik shakllari inson qadr-qimmatini hurmat qiladigan tarzda tashkil etilishi zarur. Bu jarayonda oila, diniy va maʼnaviy anʼanalar, fuqarolik jamiyati institutlari va davlat siyosati oʻzaro hamkorlikda harakat qilishi lozim.

Umuman olganda, axborotlashgan jamiyatda hayot va oʻlim muammosi nafaqat texnik va huquqiy, balki chuqur falsafiy-axloqiy masala sifatida qaralishi zarur. Insonning raqamli izlari, maʼlumotlari va xotiralari bilan ishlashda asosiy mezon sifatida inson qadr-qimmati,

erkinligi va sha’nini ustuvor qo‘yish – axborotlashgan jamiyatning barqaror va insonparvar rivojlanishining bosh sharti bo‘lib qoladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Castells, Manuel. The Rise of the Network Society. 2nd ed., Wiley-Blackwell, 2010.
2. Mukherjee, Romi S. Ethical and Societal Challenges of the Information Society. UNESCO, 2013.
3. Bell, Gordon, and Jim Gray. “Digital Immortality.” Communications of the ACM, vol. 44, no. 3, 2001, pp. 28–31.
4. Dinneen, Jesse, et al. “Life and Death in the Information Society.” Information Matters, vol. 4, no. 1, 2024.
5. Bauman, Zygmunt. Liquid Life. Polity, 2005.
6. Baudrillard, Jean. Simulacra and Simulation. Translated by Sheila Faria Glaser, University of Michigan Press, 1994.
7. Han, Byung-Chul. The Transparency Society. Stanford University Press, 2015.
8. Öhman, Carl, and Luciano Floridi. “The Political Economy of Death in the Age of Information: A Critical Approach to the Digital Afterlife Industry.” Minds and Machines, vol. 27, no. 4, 2017, pp. 639–662.
9. Öhman, Carl, and Luciano Floridi. “An Ethical Framework for the Digital Afterlife Industry.” Nature Human Behaviour, vol. 2, no. 5, 2018, pp. 318–320.
10. Park, Lucy Yejin. “Digital Access, Digital Literacy, and Afterlife Preparedness.” Social Media + Society, 2024.
11. Nowaczyk-Basińska, Katarzyna. “Digital Afterlife Leaders: Professionalisation as a Social Response to Death in the Digital Age.” Mortality, 2025.
12. Meitzler, Matthew. “Digital Afterlife and the Future of Collective Memory.” Middle East Studies Review, vol. 1, no. 2, 2024.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).